

حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از منظر آیات و روایات

محمد حسین درافشان

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما - کد: ۱۹۲۰

WWW.IRC.IR
INFO@IRC.IR

حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از منظر آیات و روایات

رشته: عرفان، محمدحسین، ۱۳۴۰ -
عنوان: حماسه اقتصادی و حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از منظر آیات و روایات / محمد
مشتبه گنده و ناشر: مرکز پژوهش‌های اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری: ۲۹۷ / ۴۸۳۳
ISBN: 978 - 964 - 514 - 288 - 7

وضعیت فهرست نویسی: ۱۳۹۲ -
یادداشت: کتابنامه: ص ۱۲۹
موضوع: سیاست اقتصادی - جنبه‌های عمومی - اسلام
موضوع: اسلام و اقتصاد
شماره افزود: صداسیما جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی
رده بندی گنگره: ۸۱۴۹۲ ج ۸ / ۴۶۳ د ۲۳۰ / ۲۳۰
رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۴۸۳۳
شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۴۲۶۶۱

محمد حسین در افشان
تألیف: گنده و ناشر: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما
طراح جلد: محمد جواد حق پرست
صفحه آرا: محمد صادقی
چاپ: اول ۱۳۹۲
شمارگان: ۱۲ جلد
شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۵۱۴ - ۲۸۸ - ۷
قیمت: ۴۶۰۰۰ ریال

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صداسیما
تلفن: ۲۹۱۵۵۱۱ - ۲۵۱ دورنگار: ۲۹۱۵۵۱۰
تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیر زمین
تلفن: ۲۲۰۱۴۷۳۸ - ۲۱ - ۲۲۱۶۴۹۹۷
دفتر خراسان: مشهد، خیابان امام خمینی، جنب باغ ملی، ساختمان صبا، طبقه سوم
تلفن: ۲۲۱۵۱۰۸ - ۲۱ - ۵۱۱ - ۲۲۱۵۱۰۶

فهرست مطالب

۹	پیش‌گفتار
۱۳	فصل اول: کلیات
۱۵	۱. حماسه در لغت و اصطلاح
۱۶	۲. سیاست در لغت و اصطلاح
۱۷	۳. مفهوم سیاست در اسلام
۲۱	۴. اقتصاد در لغت و اصطلاح
۲۲	۵. تعریف حماسه سیاسی
۲۳	۶. تعریف حماسه اقتصادی
۲۴	۷. انواع حماسه
۲۵	الف) حماسه‌های ملی
۲۶	ب) حماسه‌های دینی
۲۷	خاستگاه حماسه سیاسی در آموزه‌های دینی
۳۱	فصل دوم: ویژگی‌های کار حماسی در اسلام
۳۳	۱. خارق‌العادگی
۳۴	۲. هدف‌مندی
۳۵	۳. جاودانگی
۳۵	۴. فرصت‌سازی
۳۶	۵. اقتدار در عمل
۳۸	۶. امید و نشاط‌آفرینی

۶ حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی از منظر آیات و روایات

۷. توأم بودن احساس و منطق ۴۰
۸. تیزهوشی و تدبیر ۴۱
۹. آماده فداکاری به امر رهبر (ولایت‌مداری) ۴۳
۱۰. پایداری ۴۴
- فصل سوم: حماسه سیاسی در آیات و روایات** ۴۷
- الف) مبانی حماسه سیاسی** ۴۹
۱. تقوای سیاسی ۴۹
۲. عزت و اقتدار سیاسی ۵۲
۳. وجود اخلاق سیاسی ۵۴
۴. رهبر از دروغ و وعده‌های دروغین ۵۵
۵. اتخاذ دیدگاه مقتدرانه در عرصه بین‌المللی ۵۶
۶. هم‌گرایی ۵۸
- ب) الزامات و بایسته‌های حماسه سیاسی** ۵۹
۱. مراعات قوانین و مقررات (قانون‌مداری) ۵۹
۲. بصیرت ۶۲
۳. مشارکت عملی و همه‌جانبه مردم ۶۳
۴. وجود عقلانیت در نخبگان ۶۵
۵. امید به پیشرفت ۶۶
۶. آرامش و امنیت روانی ۶۹
۷. کنترل هیجانات در فرآیند خلق حماسه ۷۱
۸. حفظ استقلال و امانتداری نهادهای سیاسی ۷۴
۹. زمینه‌سازی برای مشارکت حداکثری ۷۵
- ۱ - ۹. فرهنگ‌سازی رسانه برای مشارکت حداکثری ۷۵
- ۲ - ۹. وجود کاندیدای حداکثری ۷۸
- ۳ - ۹. وجود رقابت برنامه‌ای در انتخابات ۷۹
- ۴ - ۹. عبرت‌گیری از حوادث گذشته (برائت از فتنه‌گران) ۸۰
- ج) آسیب‌شناسی حماسه سیاسی** ۸۱
۱. اقدامات عوامل خارجی ۸۲

فهرست مطالب ۷

۸۳	۱- ۱. بهره‌گیری از جنگ نرم
۸۵	۱- ۱- ۱. استفاده از حربه ترس
۸۵	۱- ۱- ۲. بمباران تبلیغاتی
۸۶	۱- ۱- ۳. تحقیر یا انکار دست‌آوردها
۸۷	۱- ۱- ۴. اقدامات انحرافی
۸۸	۱- ۱- ۵. تحریف
۸۹	۱- ۱- ۶. بزرگ‌نمایی
۹۰	۱- ۱- ۷. ایجاد تفرقه و تضاد
۹۱	۱- ۱- ۸. نجوا برای ایجاد فضای یأس و ناامیدی
۹۲	۱- ۱- ۹. شایعه‌سازی
۹۵	۲. اقدامات عوامل داخلی
۹۶	۲- ۱. قانون‌گریزی
۹۷	۲- ۲. ریسک‌طلبی
۹۸	۲- ۳. حمایت از افراد بدست‌اراده
۹۹	۲- ۴. جهل (بی‌بصیری)
۱۰۲	۲- ۵. افراط و تفریط جریان‌های سیاسی
۱۰۵	فصل چهارم: حماسه اقتصادی در آیات و روایات
۱۰۷	الف) مبانی حماسه اقتصادی
۱۰۷	۱. ایمان
۱۰۸	۲. نشاط و شادابی
۱۱۰	۳. شجاعت و خطرپذیری
۱۱۱	۴. نظم و انضباط
۱۱۲	۵. اتحاد و انسجام ملی
۱۱۴	ب) بایسته‌ها و الزامات حماسه اقتصادی
۱۱۴	۱. مشارکت مستقیم مردم
۱۱۶	۲. امنیت اقتصادی
۱۱۸	۳. ارزش‌گذاری کار و تولید
۱۱۹	۴. دانش بهینه‌سازی فرآیند تولید

۵. تلاش برای سرمایه‌گذاری ۱۲۰
۶. نیازسنجی ۱۲۲
۷. عدالت‌محوری ۱۲۳
۸. قناعت ۱۲۵
۹. پرهیز از اسراف ۱۲۶
۱۰. مصرف کالاهای داخلی ۱۲۸
- (ج) آسیب‌شناسی حماسه اقتصادی ۱۳۰
۱. آسیب‌های اخلاقی ۱۳۰
- (الف) رعایت نکردن اخلاق و فقه اقتصادی ۱۳۰
- (ب) اسراف و تبذیر ۱۳۱
- (ج) حرام‌خواری ۱۳۳
- (د) کم‌فروشی و مان‌فروشی ۱۳۴
- (ه) ربا ۱۳۵
- (و) احتکار ۱۳۶
- (ز) اختلاس ۱۳۷
۲. آسیب‌های اجتماعی ۱۳۸
- (الف) عدم اعتماد به نفس شخصی و ملی ۱۳۸
- (ب) بهره‌نبردن از دانش و تخصص کافی در امور اقتصادی ۱۳۹
- (ج) ضعف در مدیریت زمان و استفاده از فرصت‌ها ۱۴۱
- (د) پایین بودن روحیه ریسک‌پذیری و شجاعت در مسائل اقتصادی ۱۴۲
- (ه) سرگرم شدن به فعالیت‌های تبلیغاتی ۱۴۳
- (و) گرفتار شدن در دام تفرقه و مسائل حاشیه‌ای ۱۴۴
۳. آسیب‌های اقتصادی ۱۴۶
- (الف) کم‌کاری ۱۴۶
- (ب) نبودن برنامه‌ریزی دقیق و هدفمند ۱۴۸

کتاب‌نامه ۱۴۹

پیش‌گفتار

نزدیک به یک دهه است که مقام معظم رهبری در آغاز هر سال جدید با تدبیری هوشمندانه و با در نظر گرفتن موقعیت زمانی، سیاست‌ها، راهبردها و جهت‌گیری‌های کلان کشور را برای رسیدن به قله‌های پیشرفت و توسعه با نام‌گذاری سال جدید تعیین می‌کنند. امسال نیز طبق روال سالیان گذشته با توجه به سیاست‌های موجود در دو عرصه «سیاست» و «اقتصاد» با نام‌گذاری «سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی»، افق کاری را برای برنامه‌های کشور در سال پیش رو، جلوی دیدگان مسئولان و مردم قرار دادند. البته در تبیین و کالبدشکافی موضوع حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی که در این نوشتار مدنظر نگارنده است باید گفت: منظور و مقصود معظم‌له از این نام‌گذاری، این است که مردم و مسئولان با تلاش شجاعانه و بانشاط تهدیدها و تحریم‌های دشمنان را به فرصت‌ها تبدیل کنند و با توکل به خدای بزرگ انقلاب اسلامی را پیش ببرند و دشمنان را مأیوس نمایند و اینها همه در یک مقطع خاص مثل انتخابات خردادماه خلاصه نمی‌شود. بلکه سطح توقع ایشان این است که در تمام طول سال و در تمام صحنه‌هایی که برای حضور مردم، احساس نیاز می‌شود، با توجه به شرایط داخلی و خارجی

حضور مردم به گونه‌ای باشد که تمام تلاش‌های ناحق بین‌المللی و همه فتنه‌انگیزی‌های داخلی برای انحراف مسیر انقلاب اسلامی از مسیر اصلی خود ناکام شود. بی‌شک این مهم فقط با یک حضور حماسی میسر است. البته این حماسه‌آفرینی فقط منوط به حضور مردم نمی‌شود، بلکه همان اندازه که مردم می‌توانند در آفرینش حماسه نقش داشته باشند به همان اندازه، حتی بیش از آن مسئولان هم تأثیرگذار هستند. در واقع در سال حماسه سیاسی مسئولان با هم‌دلی و وحدت بیشتر ضمن اینکه دوشادوش مردم در تمام صحنه‌ها حضور می‌یابند با روحیه‌ای متفاوت، اراده‌ای قوی‌تر و همچنین انگیزه‌ای مضاعف و بصیرتی بیشتر برای حل مشکلات سیاسی و اجتماعی مردم کوشش کنند.

با نگاهی به اوضاع اقتصادی کشور در هجمه همه‌جانبه جهان استکبار در درهم شکستن اقتصاد سرافرازمان که به فرموده رهبر معظم انقلاب «می‌خواستند ملت ایران را با وسیله تحریم فلج کنند اما نتوانستند»^۱ شعار حماسه اقتصادی راهبردی‌ترین و کوبنده‌ترین دکترینی است که مطرح نمودند و در واقع به ثمر نشاندن نم میوه‌ها و برنامه‌ها و شعارهای سال‌های گذشته است.

با تأمل در آیات الهی درمی‌یابیم که مطالبه حماسه همه‌جانبه و یک‌پارچه امت اسلامی و در یک صف مستحکم با شور و شغف فراوان در مقابله با دشمنان خدا در عرصه‌های بین‌المللی و داخلی چیزی است که رهبر فرزانه انقلاب اسلامی از آحاد مختلف مردم انتظار دارند و نیز روح حماسه مقاومت و پایداری، حماسه عمل به شعارها و شعورها،

۱. فرمایشات رهبری، نوروز ۹۲، مشهد.

حماسه جهاد در صف واحد، حماسه وحدت پولادین امت، حماسه حضور با همراهی و رهبران الهی، حماسه غلبه جهانی دین خدا، حماسه استقامت در ایمان و سرانجام حماسه پیروزی در آموزه‌های دینی نهفته است.

بنابراین با توجه به محدودیت زمانی تلاش نموده‌ایم با بهره‌گیری از منابع آیات و روایات به ویژگی‌های حماسه و انواع آن و نگاه اسلام به مبانی و بایسته‌های حماسه سیاسی و اقتصادی و آسیب‌شناسی آنها بپردازیم امید است که مورد قبول حق افتد.